

Monitoring predizborne kampanje 2012.

Bilten 05

Campaign Watch 2012

Bilten br. 5

15. maj 2012.

Ukupno 6.770.013 glasača pozvano je da učestvuje na izborima, na 8.585 biračkih mesta (29 u zatvorima i 37 u diplomatskim predstavništvima Srbije u inostranstvu) 6. maja 2012. Zvanični rezultati koje je 10. maja objavila Republička izborna komisija (<http://www.rik.parlament.gov.rs>):

a) Predsednički izbori

Konačni rezultati izbora za predsednika Republike, održanih 6. maja 2012. godine, su sledeći:

- ukupan broj birača upisanih u birački spisak 6.770.013
- broj birača koji je glasao na biračkim mestima 3.908.652
- ukupan broj glasačkih listića primljenih na biračkim mestima 6.761.300
- ukupan broj neupotrebljenih glasačkih listića 2.850.164
- ukupan broj upotrebljenih glasačkih listića 3.908.652
- ukupan broj nevažećih glasačkih listića 174.660
- ukupan broj važećih glasačkih listića 3.733.992
- broj glasova koje su dobili pojedini kandidati:

Red. Br.	Ime i prezime kandidata	Naziv predlagača (politička stranka, koalicija političkih stranaka, grupa građana)	Broj glasova koje je kandidat dobio	% od broja birača koji su glasali
1.	BORIS TADIĆ	Izbor za bolji život	989.454	25.31
2.	TOMISLAV NIKOLIĆ	Srpska napredna stranka	979.216	25.05
3.	IVICA DAČIĆ	Socijalistička partija Srbije (SPS), Partija ujedinjenih penzionera Srbije	556.013	14.23

		(PUPS), Jedinstvena Srbija (JS)		
4.	VOJISLAV KOŠTUNICA	Demokratska stranka Srbije	290.861	7.44
5.	ZORAN STANKOVIĆ	Ujedinjeni regioni Srbije	257.054	6.58
6.	ČEDOMIR JOVANOVIĆ	Preokret: Liberalno demokratska partija, Srpski pokret obnove, Socijaldemokratska unija, Bogata Srbija, Vojvođanska partija, Demokratska partija Sandžaka, Zelena ekološka partija – zeleni, Partija Bugara Srbije	196.668	5.03
7.	JADRANKA ŠEŠELJ	Srpska radikalna stranka	147.793	3.78
8.	VLADAN GLIŠIĆ	Grupa građana „Dveri“	108.303	2.77
9.	IŠTVAN PASTOR - PASZTOR ISTVAN	Savez vojvođanskih Mađara - Vajdasági Magyar Szövetseg	63.420	1.62
10.	Prof. Dr. ZORAN DRAGIŠIĆ	Grupa građana Pokret radnika i seljaka	60.116	1.54
11.	MUAMER ZUKORLIĆ	Grupa građana	54.492	1.39
12.	DANICA GRUJUČIĆ	Socijaldemokratski savez	30.602	0.78

b) Parlamentarni izbori:

Ukupni rezultati izbora za narodne poslanike Narodne skupštine, održanih 6. maja 2012. godine, su sledeći:

1. Broj birača upisanih u birački spisak 6.770.013
2. Ukupan broj birača koji su glasali 3.912.904
3. Broj primljenih glasačkih listića 6.754.742
4. Broj neupotrebljenih glasačkih listića 2.841.838
5. Broj upotrebljenih glasačkih listića 3.910.312
6. Broj nevažećih glasačkih listića 170.995
7. Broj važećih glasačkih listića 3.739.317
8. Broj glasova i broj mandata koje su dobile pojedine izborne liste:

Red. Br.	Naziv izborne liste	Broj glasova koje je dobila izborna lista	Broj mandata koje je dobila izborna lista
1.	POKRENIMO SRBIJU – TOMISLAV NIKOLIĆ (Srpska napredna stranka, Nova Srbija, Asocijacija malih i srednjih preduzeća i preduzetnika Srbije, Koalicija udruženja izbjeglica u Republici Srbiji, Pokret snaga Srbije – BK, Narodna seljačka stranka, Bošnjačka narodna stranka, Demokratska partija Makedonaca, Romska partija, Pokret vlašskog ujedinjenja, Pokret socijalista, Pokret privredni preporod Srbije)	940.659	73
2.	IZBOR ZA BOLJI ŽIVOT – BORIS TADIĆ	863.294	67

3.	IVICA DAČIĆ – Socijalistička partija Srbije (SPS), Partija ujedinjenih penzionera Srbije (PUPS), Jedinstvena Srbija (JS)	567.689	44
4.	Demokratska stranka Srbije – VOJISLAV KOŠTUNICA	273.532	21
5.	ČEDOMIR JOVANOVIĆ - PREOKRET: Liberalno demokratska partija, Srpski pokret obnove, Socijaldemokratska unija, Bogata Srbija, Vojvođanska partija, Demokratska partija Sandžaka, Zelena ekološka partija – zeleni, Partija Bugara Srbije	255.546	19
6.	UJEDINJENI REGIONI SRBIJE – MLADJAN DINKIĆ	215.666	16
7.	VAJDASAGI MAGYAR SZOVETSEG - PASZTOR ISTVAN – SAVEZ VOJVODJANSKIH MADJARA	68.323	5
8.	STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE SANDŽAKA – DR. SULEJMAN UGLJANIN	27.708	2
9.	SVI ZAJEDNO: BDZ,GSM,DZH,DZVM, SLOVACKA STRANKA – EMIR ELFIĆ	24.993	1
10.	NIJEDAN OD PONUDJENIH ODGOVORA	22.905	1
11.	KOALICIJA ALBANACA PREŠEVSKE DOLINE - KOALICIONI I SHQIPTAREVE TE LUGINES SE PRESHEVES	13.384	1
12.	SRPSKA RADIKALNA STRANKA – DR. VOJISLAV ŠEŠELJ	180.558	0
13.	DVERI ZA ZIVOT SRBIJE	169.590	0
14.	POKRET RADNIKA I SELJAKA	57.199	0
15.	KOMUNISTICKA PARTIJA – JOSIP BROZ	28.977	0
16.	SOCIJALDEMOKRATSKI SAVEZ – NEBOJŠA LEKOVIĆ	16.572	0
17.	REFORMISTICKA STRANKA – PROF. DR. MILAN VIŠNJIĆ	8.867	0
18.	CRNOGORSKA PARTIJA – NENAD STEVOVIĆ	3.855	0

Deset stranaka ili koalicija izabrano je za novi saziv skupštine. 39 stranaka ce imati poslanike, od čega je samo četiri samostalno izašlo na izbore. Skupština izabrana 2007. godine sastojala se od 24 partije i jednog nezavisnog poslanika.

Usled količine informacija sadržanih u izveštaju RIK, rezultati izbora poslanika za Skupštinu Autonomne pokrajine Vojvodine i lokalne skupštine u opštinama Srbije nisu obuhvaćeni ovim biltenom.

Događaji koji su prethodili izborima

Nedelju koja je prethodila izborima obeležilo je nekoliko incidenata koji nisu ugrozili legalitet i legitimitet izbora, ali su ipak bacili senku na demokratske profile kandidata, partija i koalicija, kao i vlasti i nekih medija.

U svom *Privremenom izveštaju* (<http://www.osce.org/odihr/elections/90149>) za period između 4. i 24. aprila, OEBS-ova Ograničena misija za posmatranje izbora (OMPI) ocenila je da se kampanja vodila „u takmičarskom duhu, ali da je uglavnom mirna“. Ovaj dokument prikazuje pravne okvire, pravila i procedure zamišljene s ciljem postizanja slobodnog, fer i poštenog izbornog postupka. Međutim, OMPI je propustila da napomene činjenicu da nije uspostavljen Nadzorni odbor (vidi Bilten *Campaign Watch* br. 4, s. 4) predviđen Zakonom o izboru narodnih poslanika.

1. Republička radiodifuzna agencija (RRA) zabranila je video spot u kome je prikazan predsednički kandidat Boris Tadić koji je u intervjuu Hrvatskoj radio-televiziji rekao da „nije naročito ponosan“ zato što je predsednik Srbije. Spot, koji je proizvela Srpska napredna stranka (SNS), bio je reakcija ove partije na slična predstavljanja aktuelnih izjava Tomislava Nikolića o Evropi i aspiraciji Srbije da se pridruži Evropskoj uniji, nasuprot njegovim stavovima od pre nekoliko godina koji su učestalo emitovani u svim elektronskim medijima.

2. I pored toga što pravilnik RRA izričito zabranjuje elektronskim medijima da emituju programe zabavnog karaktera u kojima se pojavljuju političari koji učestvuju u izbornoj trci, nisu preduzete mere protiv *Prve televizije* koja je 27. aprila emitovala program u trajanju od jednog sata sa Borisom Tadićem kao jedinim gostom. Desetog maja, RRA je održala hitan sastanak po tom pitanju, da bi zatim odložila svoju odluku ali naglasivši da to „nije bio standardan, već poseban program“, s obzirom da se u svom imenu, načinu najave i terminu razlikovao od drugih emisija tog serijala.

3. U toku predstavljanja Demokratske stranke Srbije (DSS) na Radio-televiziji Srbije (RTS) 28. aprila, predsednik ove stranke, Vojislav Koštunica, rekao je da, ukoliko bude izabran, neće „osećati obavezu naspram dogovora u vezi Kosova“ koji su pod okriljem Evropske unije postignuti između Beograda i Prištine.

4. Srđan Šajin i Dragoljub Acković, aktivisti SNS (oboje su političari romske nacionalnosti, a Šajin je i bivši poslanik) napadnuti su 29. aprila od strane grupe koja se sama izjasnila članovima DS u romskom naselju u Čurugu, u Vojvodini.

5. Nakon mitinga u Novom pazaru, u Sandžaku, 30. aprila, mogli su se čuti pucnji iz pištolja. Opštinske vlasti i pristalice muftije Zukorlića – koji je predsednički kandidat – razmenili su međusobne optužbe, a zvanična policijska istraga nije donela rezultate.

6. Veliki broj srpskih farmera učestvovao je u višednevnim protestima – uz upotrebu blokada na putevima – protiv odluke vlade da promeni svoju politiku u vezi sa poljoprivrednim subvencijama, a na štetu farmera. Predsednik SPS i predsednički kandidat Ivica Dačić, rekao je na mitingu 30. aprila da „opozicione partije primoravaju farmere da protestuju“.

7. Udruženi građani Leskovca, grupa koja se takmiči na lokalnim izborima u tom gradu, podneće krivičnu tužbu protiv predsednika i članova Izborne komisije Leskovca zbog navodnog falsifikovanja potpisa pristalica UDL na listama kandidata drugih partija.

8. Srpska radikalna stranka (SRS) optužila je 30. aprila aktiviste SNS da su pretukli njihove aktiviste tokom lepljenja plakata na Novom Beogradu i u Surčinu.

9. Govoreći na mitingu 30. aprila, član Glavnog odbora DS i odlazeći ministar spoljnih poslova Vuk Jeremić ispoljio je animozitet prema političkom protivniku, a ujedno i versku netolerantnost kada je rekao da „glas za Tomislava Nikolića predstavlja glas dat muftiji [Zukorliću]”.

10. Romska partija saopštila je 30. aprila da će zatražiti zaštitu EU za svoje glasače i aktiviste usled “učestalih napada”, navodi *Press* (http://www.pressonline.rs/sr/glasaj2012/Najnovije_vesti/story/217704/Romska+partija+tra%C5%BEi+za%C5%A1titu+EU.html)

11. Često ponavljana upozorenja o „incidentima” i „napadima kosovskih ekstremista” s ciljem narušavanja izbornog postupka na Kosovu, predstavljala su jednu od ključnih tema javnih obraćanja Ivice Dačića u svojstvu ministra unutrašnjih poslova. Imajući u vidu činjenicu da je takve izjave davao tokom predizbornih govora, kao i njegove sklonosti da ne pravi uvek razliku između ministarskih dužnosti i nastupa u kampanji, one se mogu posmatrati kao proračunati delovi predizborne propagande.

12. Ministarstvo unutrašnjih poslova saopštilo je 4. maja da su službe bezbednosti uhapsile osam Albanaca nastanjenih u Južnoj Srbiji pod optužbom za ratne zločine počinjene 2001. godine¹. Iako pravilnik RRA dopušta izuzetke u predizbornoj tišini samo u slučajevima vanrednog stanja, prirodnih katastrofa i sličnih nepogoda, većina medija je iscrpno prenosila izjave Ivice Dačića tom prilikom. Imajući u vidu njegovo insistiranje na tome da je Ministarstvo unutrašnjih poslova najbolje u sadašnjoj vladi, kao i obećanje da će se boriti protiv organizovanog kriminala, terorizma i korupcije, kao temelja predizborne retorike, publicitet dat ovim hapšenjima ne može se posmatrati izvan konteksta kampanje i time predstavlja kršenje izborne tišine.

13. Popularni kantautor Đorđe Balašević održao je 5. maja koncert na centralnom novosadskom trgu pred oko trideset hiljada posetilaca. Događaju je prisustvovao i predsednički kandidat Boris Tadić. Kršeći pravila RRA, brojni mediji su izvestili o koncertu i Tadićevom prisustvu. Odluka Đ. Balaševića da održi koncert neposredno pred izbore tumači se kao gest podrške predsedničkoj kandidaturi Borisa Tadića.

¹ Stručnjaci u oblasti prava, aktivisti civilnog društva i brojni posmatrači dovode u pitanje zvaničnu priču o ovim hapšenjima, potkrepivši svoje tvrdnje činjenicom da je Skupština Savezne Republike Jugoslavije 3. jula 2002. usvojila Zakon o amnestiji (<http://www.pregled-rs.com/include/data/dlst0075.pdf>) svih osoba koje su počinile zločin terorizma na teritoriji opština Preševa, Medveđe i Bujanovca između 1. januara 1999. i 31. maja 2001, ili onih za koje postoji osnovana sumnja da su počinili takvo delo.

Događaji tokom i nakon izbora

14. Kako su se izbori približavali, vlada je preduzimala nekoliko koraka u cilju popravljjanja svog imidža u biračkom telu i široj javnosti:

- Cene goriva su pale za između 1.5 i 3 RSD po litru;
- Od jedne milijarde akcija koju je izdao Telekom Srbije, 15% bi trebalo da bude besplatno dodeljeno građanima. Nakon višegodišnjeg natezanja, vlada je 4. maja odlučila da svaki građanin koji ispunjava uslove dobije 31 akciju, u ukupnoj vrednosti od 70.37 eura (2.27 eura po akciji). Već 4. maja formirali su se redovi ispred poštanskih službi koje su građanima dodeljivale akcije;
- Komisija za stambena pitanja gradonačelnika Beograda 5. maja je objavila je spisak građana koji ispunjavaju uslove za dobijanje pomoći pri rešavanju stambenog pitanja. Ukupno 133 subvencionisanih stanova će biti dodeljeno porodicama u nepovoljnom položaju;
- Stambeni kompleks neprofitabilnih stanova gradi se na mestu gde se nekada nalazila jedna od najvećih kasarni Jugoslovenske narodne armije (JNA). U prisustvu Borisa Tadića, ministra za životnu sredinu, rudarstvo i prostorno planiranje Dulića i brojnih drugih zvaničnika vladajuće koalicije, 3. maja je dodeljeno pet stotina ključeva stanova njihovim vlasnicima na ceremoniji koja je dobila široku pažnju elektronskih medija. Posmatrači tvrde da je broj stanova predat svojim vlasnicima tom prilikom znatno manji od 500;
- Investicija u iznosu od 400 miliona eura belgijskog maloprodajnog lanca *Delhaize*, s namerom modernizacije svoje mreže širom Srbije, najavljena je 3. maja na naslovnim stranicama većine štampanih medija. Ispravka je usledila nakon izbornog dana: kompanija planira da investira 40 miliona eura.

15. Nekoliko osoba uhapšeno je na dan izbora, 6. maja, u blizini glasačkog mesta u Novom Sadu pod optužbom da su pokušale da potencijalnim glasačima plate po 2.500 RSD da bi glasali za partiju u čije ime deluju. Nadležni organi nisu naveli koju su partiju uhapšeni predstavljali.

16. Aleksandar Vavić, poznati nasilnik koji predvodi *Alkatraz*, jedan od „navijačkih klubova” u Beogradu, viđen je i fotografisan u blizini Ivica Dačića u izbornom štabu SPS 6. maja, u toku proslave izbornih rezultata. Vavić ima obiman krivični dosije, kao i dugu istoriju nasilničkog ponašanja koja je rezultirala zatvorskom kaznom i dvanaest krivičnih prijava. Navodi da je Vavić organizovao proslavu u izbornom štabu SPS – uključujući spektakularni vatromet za koji nije zatražena neophodna dozvola – nisu potvrđeni, ali ni demantovani.

17. Širom Srbije došlo je do brojnih pritužbi navodeći neregularnosti u vezi sa biračkim spiskovima. Najčešća pritužba odnosila se na imena osoba koje su unesene u biračke spiskove uprkos tome što su godinama mrtve. Zabeleženi su slučajevi osoba koje su umrle još devedesetih godina prošlog veka i nisu dobile poziv da glasaju 2000, 2003. i 2007. godine, ali jesu pozvane da učestvuju na ovogodišnjim izborima.

18. Društvene mreže odigrale su znatno aktivniju ulogu u ovoj kampanji nego što je to ranije bio slučaj. Pored činjenice da su ih za privlačenje potencijalnih glasača, koristili političari putem svojih *Fesjbuk* i *Tviter* naloga, bogova i ostalih profila, učešće ovih mreža u izbornom procesu bilo je u velikoj meri ograničeno na komentare brojnih pojedinaca, izjave i druge priloge u vezi sa kršenjima izborne tisine, izlaznošću i incidentima na biračkim mestima.

19. RRA je 6. maja naložila je operaterima kablovske televizije u Srbiji da prekinu emitovanje programa tri stanice – po jedne iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, i jedne lokalne kablovske mreže – pod optužbom kršenja izborne tisine.

20. U pokušaju pospešivanja fer pleja tokom kampanje za drugi krug predsedničkih izbora, RRA je 8. maja izdala dodatnu direktivu kojom se medijima zabranjuje da emituju ili na drugi način šire video spotove i druge proizvode koji sadrže namerno skraćene ili na drugi način montirane prezentacije bilo kog kandidata, s namerom da iskriju i/ili manipulišu njihovim značenjem. Takođe, zabranjeno je korišćenje prethodno neobjavljenih snimaka. Direktiva je dopunjena nakon što je nekoliko radio, TV i kablovskih mreža od RRA zahtevalo da „pojasni i olakša” njihov rad na izveštavanju o kampanji.

21. Obilazeći Srbiju tokom svoje kampanje, predsednički kandidat Boris Tadić posetio je mlekaru u Blacu u Južnoj Srbiji gde je otvorena elektrana izgrađena uz pomoć Ambasade SAD. Svečanosti je prisustvovala američka ambasadorica Meri Vorlik. Internet stranica Demokratske strane (<http://www.ds.org.rs/medija-centar/vesti/14751-otvorena-biogasna-elektrana-kod-blaca>), kao i štampani i elektronski mediji, predstavili su izveštaj o ovom događaju kao deo Tadićeve kampanje.

22. Predsednički kandidat i predsednik SNS Tomislav Nikolić sazvaio je 10. maja vanrednu konferenciju za štampu na kojoj je javnosti predstavio navodne neoborive dokaze izborne krađe. Nikolić je pokazao vreću sa 3.000 glasačkih listića pronađenu u kontejneru za smeće. On tvrdi da su ovi listići – od kojih je navodno 2.800 obeleženo u korist koalicije koju predvodi SNS – zamenjeni drugima, koji su štampani u Poljskoj i obeleženi glasovima za njegove protivnike. Nikolić je dodao da su imena 500,000 mrtvih ili nepostojećih osoba dodata u biračke spiskove u cilju omogućavanja takvih manipulacija. Brojni novinari su nagovestili da je medijima izdata direktiva da ovim pritužbama ne daju „neproporcionalni” publicitet.

23. Usled nepravilnosti koje su utvrdili nadležni organi, lokalni izbori na 16 biračkih mesta u Beogradu i 22 u Nišu su poništeni i biće ponovljeni.

24. Tokom svog zasedanja 10. maja, Republička izborna komisija trebalo je da razmotri ukupno 36 pritužbi u vezi sa nepravilnostima otkrivenim tokom izbornog postupka, a prvenstveno s brojem prebrojanih glasačkih listića koji premašuju broj registrovanih birača. Svih 36 pritužbi su odbačene bez diskusije: RIK je navela da su žalbe podnesene prekasno ili od strane nenadležnih osoba.

25. Predsednik Saveza vojvođanskih Mađara Ištvan Pastor (SVM - VMS) zatražio je ponovljeno brojanje glasova, potkrepivši svoj zahtev tvrdnjom da je njegova lista bila žrtva krađe, kako na predsedničkim, tako i na parlamentarnim izborima. Na osnovu preliminarnih rezultata, Pastorova lista ostvarila je 91,401 na predsedničkim i 95.375 na parlamentarnim izborima. Sutradan, RIK je objavila konačne rezultate prema kojima su Pastor i njegova partija osvojili 63.262, odnosno 67.841 glasova.

26. Završetak parlamentarnih izbora u Srbiji ne prati i početak pregovora o formiranju nove vlade. Dok kandidati koji se nisu kvalifikovali za drugi krug 20. maja i njihove stranke razmatraju eventualnu podršku jednom od dva predsednička kandidata – u nadi da će na taj način zauzeti bolje položaje kada se formira nova vlada – predsednički kandidat Boris Tadić insistira na tome da neće biti formiranja vlade pre kraja predsedničkih izbora. „Neću nikome dozvoliti da me pritiska ili ucenjuje“, kaže on, istovremeno uslovljavajući izbor koalicionog partnera podrškom sopstvenom izboru za šefa države.